

1789. leta jim odkazano, dovoljuje nadaljno trgovino s tistim, razvidi se, da so se trgovske pravice kramarjev v Kranjski mnogo dalje raztezale, nego v mnogih drugih provincijah. Vsak kramar dobil je konečno pravico do trgovine v polnem obsegu, ko se je izkazal, da se je trgovine redno naučil ter da ima za trgovca više vrste potreben zaklad, da-si je trgovskemu stanu vendar-le kot kra ar utelovljen ostal (privilegij graškega in ljubljanskega trgovskega društva). To je posebno bilo vzrok, da kramarstvo v Kranjski obsega še dandanes najrazličnejše blago. Se ve, da to velja posebno v malih krajih po kmetih. Nahajajo se kramarije z mešanim blagom, z lepotninami, kramarije s specerijskim in prek-morskim blagom, z olji, s tolščami, svečami, mili; dalje se nahajajo tudi kramarije, katere prodajajo samo oblačila, potem take, ki imajo samo lepotnine in nürnberško blago in nekaj blaga krojne trgovine; kramarji pa, katere bi prodajale samo v izkazu navedeno blago, ni najti. Kramarije te slednje vrste oi tudi ne mogle obstati, ker bi ne zadostovale potrebam prebivalstva. Če bi to malo trgovino, katera kupuje blago v večih prodajalnicah zborničnega okraja, onemogočili, odtegnili bi mnogim osobam zaslužek in škodo bi trpele tudi večje prodajalnice.

Iz teh razlogov naj se kramarije obdržijo v njihovem dozdanjem obsegu, ker tako ugajajo potrebam prebivalstva.

Za slučaj, če bi se to ne moglo zgoditi, naj bi se iz izkaza „od branjevcev prodavano blago“ izbrisalo in se nadomestilo z „od trgovcev s krojnim blagom prodavano blago“.

Obrt prteninarjev, kateri bi prodajali samo v izkazu navedeno blago, se ne nahaja v zborničnem okraju; ravno tako tudi ni trgovcev, kateri bi se pečali samo s trgovino belega blaga. Trgovski obrt prteninarjev in trgovina z belim blagom bi bila na Kranjskem sicer samo v velikih mestih, in sicer v Ljubljani možna.

V izkaz blaga za trgovski obrt prteninarjev naj bi se še sprejelo: tkano in pleteno blago, posteljne odeje; v izkaz trgovine z belim blagom: narejeno perilo, životki (nedrci), podvleka, sukanec (cvirn) in volna, svilene rokavice, platno, shirting, piqué i. dr.; iz izkaza za trgovinz z belim blagom naj bi se izločilo; rokavice in fino platno ter svileno blago slabejše vrste.

Kar se tiče trgovine s krajnim blagom (vsakdanjim ali rokedelnim blagom), se omenja, da je izkaz mnogo pretesen ter ne ugaja zdanjim razmeram v zborničnem okraju. Trgovina s krojnim blagom, katera more ostati samo v glavnem mestu in v nekaterih mestih po deželi, obseza navadno vse blago trgovine z belim blagom ter trgovine prteninarjev ter ne more na deželi nikakor obstati brez teh dveh trgovskih kategorij. Z ozirom na to naj bi trgovina s krojnim blagom obsezala: tkanine od bombaževine, volne (tudi sukno), svilo in polusvilo, juto, poluvolno, vse blago trgovine z belim blagom prteninarjev, prejo, sukanec, platneno blago, tkanine iz družih vlaknin in vlasij. Trgovine z lepotninami in z Nürnberškim blagom tudi skoro jedne brez druge ni misliti možno in primerno bi bilo, da se združita. V izkaz za trgovino z lepotninami naj bi se sprejelo: fine pletenine, pahaljice, palice, dišave, kadilne, potovalne in lovske potrebščine, izdelki od morske pene in jantarja i. dr., izločili pa naj bi se izdelki od zlata in srebra.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* Velikanski top. Iz Kruppove tovarne pripeljali so v Antwerpen velikanski top, ki je namenjen za laško

topničarstvo. Velikana pripeljali so tje na prav v ta namen narejenem železniškem vozu, ki meri v dolžini 23 metrov in teče na 32 kolesih. Top sam meri v votlini 40 centimetrov, je dolg 14 metrov in cev sama brez priprave za zatikanje tehta 118.000 kilogramov, z zatiko vred pa 121.000 kil. Top je naročila Laška in je neki namenjen za Specijo za oklepni stolp.

* Nesreča pred altarjem. Ko je 5. oktobra t. l. na Irskem v Kildaru maševal duhovnik dr. Kavanagh, prileti eden na altarju stoječih, iz lesa izdelanih angelov s tako močjo na glavo mašnikovo, da je takoj siloma padel na kamenita tla in v malo trenutkih izdihnil svojo dušo.

* Nesreča pri lovu. Princ Henrik pruski, drugi sin nemškega prestola-naslednika, vstrelil je pred nedavno pri neki lovski koči nadvojvoda badenskega nadgozdarja Müllerja s kroglo v gornje stegno tako nesrečno, da mu je razdrobil vso kost. Princ je namreč nastrelil jelena, nadgozdar pa je šel za jelenom. Ko se je nadgozdar vrnil na stan princev, bilo je uže precej temno, zato ga ni spoznal, temveč je mislil, da se mu bliža nastreljen jelen, posebno ko je gozdar s povzdignjeno roko hotel dati znamenje ter je princ roko smatral za rogovje ter je na 60 stopinj daleč strelil. — Zdravniki so preiskali rano, izlekli nekaj odlomkov kosti; ker ni večja žila ranjena, smatra se rana sicer za težko, pa ne za nevarno. Nadvojvoda je ponesrečenega nadgozdarja sam obiskal.

* Zavratne korale laške kraljice. Laški listi pišejo: Kraljica Margarita ima nabranih rudečih koravd, katerih ne odloži z vrata ne po dnevi ne po noči. Do koravd prišla je tako-le: Pred petimi leti sprehajal se je laški prestola-naslednik Viktor Emanuel s svojim odgojiteljem po Benetkah. Tu zagleda v oknu prodajalnice koravde, katere so mu bile posebno všeč ter reče: „te hočem kupiti svoji materi.“ Takoj stopi v prodajalnico ter vpraša, koliko koravde stanejo. Pa ko je cena izvedel, reče: „Toliko denarja nimam, pa stavim vam ponudbo: Za sedaj kupim pet koravd, druge mi shranite in kedar si na prosto roko mi danega denarja kaj prihranim, pošljem vam ga in vi mi za-nj daste toliko koravd, kolikor prav.“ Tako je bila kupčija sklenjena, toda trajalo je dve leti, predno je bilo princu mogoče, celo zavratnico koravd podati materi. Kraljica pa je bila tako ginjena od ljubezni sinove in od nadrobnosti nakupovanja podarjenega ji kinča ter reče: „To je sedaj največja dragocenost mojega kinča, katere ne bom nikdar odložila, ker me bo vedno spominjala tvoje srčnosti.“

* Zoper davico (difterido) iznašel je vspešno zdravilo prost delavec v južni Avstraliji. Odraslim zapisaval je štiri kaplje močne žveplene kisline, katere se kanejo v kozarec vode do $\frac{3}{4}$ kozarca napolnjene. Otrokom zadostuje manja merica. Vspeh tega zdravljenja je neki videti takoj, ker kislina para sito hipoma zamori in bolnik zaproko izkašlja. Otroci, katerih ozdravljenja se ni več pričakovale, so neki 10 minut po zavžitji tega zdravila kazali slast na jedi in veselje k igranju.

Naši dopisi.

Z Dunaja 24. okt. (Delovanje državnega zbora) bliža se, kakor videti, svojemu koncu. Odseki za pogodbo delujejo in izrekoma predlog o ponovljenji carinske in trgovinske pogodbe bil je v četrtek sprejet v velikem odseku 45 udov. Sinoči prečital je poročevalec Sochor dotično poročilo, katero bržčas prihodnji terek ali sredo pride v posvetovanje v javni seji.

V odseku samem govorilo se je pri tem predlogu primeroma mnogo, ker v obče niso šle mnenja o predlogu zeló na dvoje, zato so se borbe vrtile bolj krog tega, kar so govorniki v zvezo spravili s predlogi. namreč o pogodbi z Lloydovim društvom in pa o uravnavi našega denarstva (valute). Pri tem predmetu sta se izrekoma veliki borzijanec Neuwirt in pa veliki državnik in rojen denarni minister Plener prav hudo sprijela, tema boriteljema pridružil se je za mnenje prvega: povsod neobhodni Menger, za mnenje drugega pa Aupsitz, Sturm in poročevalec.

Boj ta med levičarji trajal je skoz tri seje in zmagal je gledé glavnega vprašanja Plener, ker mu je pritrdila večina odsekova. Z drugim predlogom, naj se kujejo v prihodnje tudi sreberni polgoldinarji po 50 kr., zmagal je Plener tudi, pa pritrdilo mu je skoraj enako število glasov z desnice, kakor z leve. — Znano je, da se je nekdanji trgovinski, poprej pa poljedelski minister Chlumecky zeló ponašal s tem, v kako ozki zvezi so različni predlogi za pogodbo namreč: carinska pogodba in carinska tarifa, dalje: podaljšanje bankinega privilegija, določba kvot itd., zato je stavil poseben predlog v zbornici, je v pododseku in odseku vprašal vlado, kako ona misli o tej zvezi (koneksiteti) in ko mu je konečno finančni minister Dunajevski v velikem odseku za pogodbo priznal, da so v tesni zvezi: carinska in bakinska pogodba in pa sklep zarad doneskov k skupnim stroškom ter dalje obljubil, da bo vlada te tri predmete le ob enem dejala v veljavo, zadovolil se je Chlumecky s to izjavo. Ko je dotičen §. carinske pogodbe prišel na razgovor zahteval je Chlumecky, da se dodá poseben stavek, da bo posebna postava določila, kedaj ta pogodba zadobi veljavo. — Bistveno tedaj ni bilo nasprotja v tem vprašanji, pa Chlumecky je bil tako zaseden na svoj predlog, da je oglasil minoritetni votum, ko večina njemu ni pritrdila.

Minuli petek bil je tudi v jezikovnem odseku hud ravs. — V tem odseku začela se je sedaj v obilnem drugem delu razprava prav zavolj nove naredbe pravosodnega ministerstva, krog tega se vrti večinoma tudi razprava. Zadnji večer govorila sta dva desničarja Čeha: Gregr in Trojan pa levičarja s Česke Rus in Pickert. Jasno je dokazalo, da je bistveno ta naredba taka, kakoršna je leta 1868. proglasil minister Herbst za Gališko in tudi prav tako utemeljena. Pa levičarji trdijo, da je Pražakova naredba protipostavna in celó neizpeljiva.

Odsek zboroval je od 7. do 10. ure zvečer in govornikov je ostalo vpisanih še enajst, med njimi oče predloga za nemški državni jezik grof Wurmbbrand, kateri je prav nalašč prišel k seji s Štajerskega.

Zarad delegacij, ki so sklicane letos v Budim-Pešt, delali so časniki mnogo vriša, zakaj zborovati sred hudo razsajajočih kóz in kolere.

Po zadnjem poročilu je v Budim-Peštu v bolnišnici za kozave 217, v oni za kolero obolelih 127, za škrlatinko obolelih 18, za legarjem pa 23. Počil je tedaj glas, da morajo delegati izreči željo, ako bi jim bilo gledé zdravstvenih razmer ljubše, da delegacije izjemoma letos zborujejo na Dunaji. Ko se izmed delegatov ni nihče izrekel proti temu, storilo bo, kakor se čuje, predsedništvo obeh zbornic pri vladi potrebne korake in težko je dvomiti, da bi ne bilo obema delegacijama in vladi ljubše, da zborujete mirno in brez skrbi, kakor pa v okuženi madjarski prestolnici.

Iz Ljubljane. — Narodni slovenski poslanci imeli so minulo nedeljo shod, pri katerem so se razgovarjali zarad volitve v državni in deželni zbor na Notranjskem na mesto umrlega g. Obreze. Kolikor čujemo, se državni poslanci naši shoda niso vdeležili zarad posla svo-

jega v državnem zboru. — Kakor se poroča z Notranjskega, se kandidata za oboje volitve uže prav odločno imenujeta v krogih volilcev, tako, da volilnemu odboru ne bo preostajalo mnogo delovanja.

— **Bankino vprašanje,** s katerim je v zvezi vuanja oblika naših bankovcev, razpravljalo se je minuli četrtek tudi v klubih državnega zbora, ker bo ta stvar sedaj rešiti v pododseku in pa odseku za pogodbo z Ogersko. Naravno je, da bankovci z nemškim napisom po eni in z madjarskim po drugi strani, kakoršne je izdaval banka zadnjih deset let, niso bili po volji vsem drugim avstrijskim narodom izrekoma tudi ne Čehom in ne Slovencem in Hrvatom. To vprašanje razpravljalo se je minuli četrtek tudi v Hohenwartovem klubu in kakor se nam poroča, zahtevali in dobili so slovenski in dalmatinski poslanci prostost, v tem vprašanji glasovati po svoji volji brez ozira na klubov sklep.

— **O nasledniku na koroškem škofovskem sedežu** bilo je tudi zadnje dni mnogo brati. Nemški „liberalni“ časniki vrgli so na vrhunec celó znanega opata celjskega Wretschko-ta in so njegovo kandidaturo pozdravljali s posebnim zadostenjem. — Razumljivo je tako veselje, pa enako nam je nedvomljivo, da se bo na vseh merodajnih mestih vedelo ceniti priporočanje, ki prihaja iz onih krogov, katerim vera ni več vredna kot obleka ali noša. Danes preté s prestopom k starokatolicizmu, jutri pa v zvezde kujejo — celjskega opata.

Takih kandidatov se ni bati ne vernim Korošcem, ki so nemškega, in ne onim, ki so slovenskega rodu.

— **Starišem gimnazijskih učencev** bil je pretekl ponedeljek zadnji obrok za nakup mark, s katerimi se učnina plačuje.

Tožbe zoper povikšano učnino čule so se sploh po vseh krogih in državnim poslancem našim pripada dolžnost, da neprikrito izrazijo nevoljo svojih volilcev zoper ta novopovikšan davek na izobraževanje naše mladine.

— **Kolera na Kranjskem.** V ponedeljek čulo se je v Ljubljani o dveh novih slučajih kolere v bližini Ljubljane. Prvi se je neki pripetil v Mostah pod Ljubljano, gledé katerega se je poročalo, da je dotičnik umrl s prikaznimi, pri koleri navadni ni ter da je žandarmerija naročila posteljo in obleko umrlega sožgati. O drugem slučaju poročalo se je iz prisilne delavnice pod Ljubljano, kjer je baje prisiljenec umrl pri enako sumljivih prikaznih.

Uradno-zdravstvena preiskava še gledé obeh slučajev ni dognana, ne dvomimo pa, da bodo zdravstvene naredbe enako vspešno zabranile, da se kuga, ne razširi po Ljubljani, kakor se je to zgodilo pri dosedanjih, blizo Ljubljane nastalih slučajih.

— **C. kr. državno vojno ministerstvo** namerava si za l. 1887. potrebne zimске koce, letinske odeje in odeje za konje oskrbeti pôtém splošne konkurence. Potrebovalo bode 8000 zimskih kočev, 8000 letinskih odej, 10.300 odej za konje. Pismene ponudbe morajo neposredno in najdalje do 25. novembra 1886. do 10. ure dopoldne priti v vložni zapisnik državnega vojnega ministerstva. — Dalje bode potrebovalo več drugih reči, kakor: čepice (kape), žepne robce, ovratnice, rokavice, podkóvice z žreblji, lopate in krampe, konjska česala, kuhinjsko posodo, kositarne jedilne skledice, vojne steklenice (čutare), kozarce, kože za bobne, povezilne vrvi za krmo, napajalna vedra, krtače z ročnimi jermeni. Pismene ponudbe morajo neposredno in najdalje do 1. decembra 1886. l. do 12. ure opoldne priti v vložni zapisnik državnega vojnega ministerstva. Upraviteljstvom za vojaško obleko v Brnu, Budapešti, Gradci, Kaiser-Ebersdorfu pri Dunaji in podružni zalogi vojaške obleke v Carlsburgu se je naročilo, da ima o na ogled vzorce onim, kateri hoté s katero teh reči zalagati. — V obeh

slučajih pa se bode oziralo samo na one osebe, katere ponujeno blago izdelujejo v lastnih tovarnah ali delavnicah. Razglasi in ponudbeni obrazci mogo se pogledati tudi pri trgovinski in obrtni zbornici v Ljubljani.

— **Kmetijsko potovalno predavanje v Práserjih pri Borovnici** ima tajnik c. kr. kmetijske družbe gosp. Gustav Pirc v nedeljo dné 31. oktobra popoldne po službi božji.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Pomenljive novice podaja nam seja državnega zbora minulega petka. — Ne da bi bil količkaj prej glas počil, kaj se bo godilo v zbornici, oglasi se takoj po navadnih naznanilih predsedništva k besedi finančni minister Dunajevski ter predloži zbornici državni proračun za leto 1887. — Da je bilo finančnemu ministru nekaj tesno krog srca, kazal je uže nekaj dni prej, ko je memogredé omenil znane novice, da so letos državni dohodki manjši memo preteklega leta. Iz tega bilo je takoj sklepati, da bo tudi državni proračun bolj neugoden, kot oni preteklega leta, in govor, s katerim je minister svoj predlog spremljal, kaže, da je res tako. Novo predloženi proračun kaže

državne potrebščine . . .	521.975.654 gold.
državne dohodke . . .	505.671.199 „

in konečnega primanjkljeja 16.299.455 gold.

Potrebščina za prihodnje leto ima se potem memo letošnjega povekšati za 5.349.000 gold., zaloga pa je nižja za 2.157.000 gold., in primanjkljej, ki je za leto 1886 znašal 8.791.000 gold., zvikša se letos za 7.507.000 goldinarjev.

Denarni pogled za prihodnost sedaj nikakor ni prijazen in ako poleg tega ne pozabimo, kako nevarne so razmere naše nasproti Ruski, da se lahko vsak trenutek more vneti plamen svetovne vojske, je po vsem naravno, ako le skronim očesom zremo v negotovo bodočnost.

S takimi čuti poslušale in čitale so se kasneje besede finančnega ministra.

Koj za tem ministrom oglasi se k besedi naučni minister Gautsch, da odgovori na interpelacijo barona Bojakovskega zaradi neprivoljenega novega petega razreda pri dosedanji državni nižji gimnaziji v Kromerizu. — Kakor se tudi drugače nadejali nismo, napravil je vsaj na večino državnega zbora odgovor naučnega ministra še bolj nepovoljen vtis, kot pa govor Dunajevskijev.

Za izgovor, da vlada ni privolila petega razreda na zelo obiskani kromeriški gimnaziji, vzel je naučni minister okolščino, da baje vladi ni bilo podanega poročstva za pokritje stroškov več kot za eno leto, tedaj za peti razred.

Ker pa tak razlog ne prepriča koga z lepo, dodal je minister še dalje svoje prepričanje, da je srednjih šol sploh, izrekoma pa na Českem in Moravskem, preveč, ker potem učenci ne vedó kam naprej, kar pa novega naučnega ministra prav znači, je sklep njegovega odgovora, v katerem trdi, da za število srednjih šol ni merodajno, samo razmerje med Nemci in Čehi, tedaj število prebivalstva po narodnosti, temveč tudi gospodarske in socijalne razmere.

S tem izrekom dobili so poslušalci prepričanje, da tudi Gautsch prav enako kot predniki Slovanom namerava narodno enakopravnost z drugo mero meriti, kakor pa Nemcem.

Zavolj hudo razzajočih koz in kolere v Budim-Peštu se bodo skoraj gotovo letošnje delegacije zbrale na Du-

naji, akoravno so uže sklicane za Budim-Pešt. Po razgovoru z izvoljenimi delegati državnega zbora in pa z merodajnimi osebami gosposke zbornice podalo se je predsedništvo državnega zbora k ministru Taaffeju, ki je izrekel mnenja, da bo ta korak imel zaželjen vspeh. Ako bi bilo tako, pričakovati je novega cesarskega ročnega pisma, v katerem se za letos Dunaj odloči za zbirališče delegacij.

V ponedeljek odgovoril je v državnem zboru najprej brambovski minister grof Welsersheim na interpelacijo Weitloffovo zaradi podkupljivosti komisij, katere rekrute potrjujejo, ter je naglašal, da postava in dotične naredbe vse obsegajo, kar je sploh mogoče, da se nepostavno oproščenje zabrani. Gledé posebnega slučaja, zaradi katerega je bila na Dunaji preiskava, pa se sklicuje na uradno izjavo dunajske deželne sodnije, v kateri je izraženo prepričanje, da dotični zatoženec sploh nikoli z vojnimi osebami niso imeli kaznljive zveze v namen oproščenja od vojaštva.

Za tem odgovoril je minister Pražak zaradi nekega notarja na Českem, ki je pri izvršilnih prodajah zemljišča baje po nič nakupaval na kratko s tem, da se je disciplinarna preiskava zoper onega uotarja pričela brez ministrovega posredovanja. — Dalje odgovoril je minister Pražak na interpelacijo dr. Viteziča zaradi zaničevanja hrvaščine in Hrvatov pri sodnijah v Istri. Minister je odgovoril, da je dal dotični slučaj natanko preiskati in da je deloma viša sodnija tržaška, deloma pa on dotične nedostatnosti dal popraviti in za prihodnost s primerno naredbo odpraviti. Potem prečitala se je neka interpelacija Fuss-ova zaradi železnice Rattibor-Troppau. Potem sledilo je prvo branje vladinega predloga zaradi zboljšanja plač pravoslavne duhovščine v Dalmaciji, dalje poročilo imunitetskega odseka zavolj toženja poslanca Schönererja, za tem pa še: prvo branje treh samostojnih predlogov.

Nekaj boja nastalo je koncem seje pri določevanju prihodnjega dnevnega reda, ko je Heilsberg predlagal, naj se carinska in trgovinska pogodba še ne dene na dnevni red prihodnje (včerajšnje) seje. Večina pa je ta predlog zavrgla in s tem je bilo to vprašanje rešeno.

Včerajšnja seja podala je še mnogo manj zanimivega. Po privoljenih rekrutih za prihodnje leto v smislu vojne postave in po dovoljenem trimesečnem začasnem bugetu pričela se je splošna razprava o carinski in trgovinski pogodbi. Kot prva govornika eden za, drugi proti predstavila sta se zbornici dva nova nemška poslanca: znani Stiegel s Kremisa, in Pichler s Jehnic. Prvi čokat, ogorel, s črno brado zaraščen človek, bolj podoben banditu z laškega gorovja, kot pa mirnemu advokatu. Pichler je sicer tudi advokat bolj male postave, toda olikane vnanjosti, in a sivkasto ozko izbrito kozlovsko brado, lične očali, govori s prijetnim mehkim glasom, in oba skupaj bila sta si podobna v tem, da sta si prizadevala oba večino in vlado zbadati in izraževati nevoljo ubogih zatiranih Nemcev. Oba sta si bila podobna tudi v tem, da sta komaj pričela govoriti ter sta uže tudi končala. — Za njima govoril je dolgo in dolgočasno na Štajerskem izvoljen dunajski advokat dr. Maag, in za njim knez Lichtenstein.

Kakor se sedaj čuje, bodo dalje seje dan za dnevom, v petek pa da se zborovanje pretrga.

Gledé delegacij čuje se, da Ogrri niso zadovoljni priti na Dunaj in za o bo bržčas ostalo pri prvotni naredbi, posebno, ker so zadnja poročila gledé zdravja v Budim-Peštu mnogo ugodnejša. Sicer pa se tudi dejansko bivanje delegatov v Budim-Peštu skrči na malo dni.

Ogerska. — Ko je skoraj po vsi Ogerski kolera uže skoraj mesec dni razzajala in se od dne do dne bolj širila, poklicala je vlada še le minuli teden posebnega